

BOSHLANG'ICH SINFLARDA QÓLLANILADIGAN METODLARNING ÓQUVCHILAR HAYOTIDA TUTGAN ÓRNI

*Ajiniyoz nomidagi NDPIning
Boshlang'ich ta'lim fakulteti
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi
2-A kurs talabalari
Bekbergenova Zamira
Bazarbayeva Zuxra*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada boshlang'ich sinflarda kóp qóllaniladigan metodlarning óquvchi yoshlarni bilim olishida tutgan ahamiyati va ularni fanlarga qiziqtirishda qanday fanga oid metodlardan qóllanish kerakligi haqida ma'lumotlar berilgan.*

Tayanch iboralar: *Metodlar, interaktiv, samaradorlik, "Zinama-zina" metodi, boshlang'ich ta'lim, pedagogik yangilik, texnologiyalar.*

Inson tugiladi, tarbiyalanadi, ilm-u bilim sirlarini órganadi. Jamiyatda yashayotgan harqanday kishi ,albatta, maktabgacha ta'lim muassasalarida yoki oliy ta'limni bitirmagani bilan, maktab ostonasini qatlab ótgan va boshlang'ich sinfda dastlabki bilim sirlarini órganganligi hechkimga sir emas. Shunday ekan, insonni birinchi bólib hayotga tayyorlaydigan va boshlang'ich ilm-u bilim sirlarini boshlang'ich sinflarda oladi. Shu bois, óqituvchilar endi maktabga qadam qóygan jajji misli oppoq qo'g'ozga aniq va yaxshi ma'lumotlarni oltin siyohlar bilan bitishi óqituvchining eng birinchi vazifasidandir. Zamonaviy ustoz óz darslarini qiziqarli óyinlar bilan, interaktiv va fanga oid metodlar bilan ótsa, óquvchining ham qabul qilish darajasi ancha yaxshi bóлади. Endi metod deganimiz nima ózi? degan savolga yuzlanaylik. "Metod" sózi grek tilidan olingan bólib, usul teoriya, talimat degan ma'nolarni ifodalaydi. Yana bir tushincha borki interaktiv metod. Interaktiv ingliz tilidan olingan ózaro ta'sir, bir jamoa bólib fikrlash deb yuritiladi, ya'ni pedagogik ta'sir etish usullari bólib ta'lim mazmunining tarkibiy qismi hisoblanadi. Bu metodlarning óziga xosligi shundaki, ular faqat pedagog va óquvchilarning birgalikda faoliyat kórsatishi orqali amalga óqitishning interfaolligi óquvchining bilish faoliyatini faollashtirish va ózaro ta'sor asosida tayyorgarlik samaradorligini oshirishning asosiy usullaridan biridir.

Interaktiv mashg'ulot- óqituvchi va óquvchilar ózaro faol ishtirok etadigan mashg'ulot, jarayon hamkorlikda kechadi. Interaktiv metodlar ózining quyidagi óziga xos jihatlari bilan izohlanadi:

1. Interfaol metodlar óqituvchi bilan óquvchining faol munosabati, bir-birini tóliq tushuntirishga asoslanadi.

2. Interfaol metodlarni óquv jarayoniga joriy etishning tub maqsadi- dars qaysi shaklda bólmasin, qayerda ótkazilmasin darsda óqituvchi bilan óquvchining hamkorlikda ishlashini va natijada ózlashtirishlarini ta'minlashi lozim.

3. Bunda óqituvchi faqat fasilitator (yól-yóriq kórsatuvchi, kuzatuvchi, xulosalovchi vazifasini bajaradi.

4. Ushbu metodlar orqali óquvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatlari rivojlantirilib, ularda erkin fikrlash, mustqail qaror qabul qilish, hissiyotlarni boshqara olish, tanqidiy va ijodiy fikr yuritishning rivojlanishiga zamin tayyorlanadi.

Interfaol usullardan foydalanish shakllari:

1. Individuallashtirish

2. Kichik guruhlarga ajratish;

3. Tabaqalashtirish;

4. Órgatish va órganosh jarayonida demokratik, dóstona muhitni yaratish; ózaro muloqot, hamkorlikni tashkil etish.

Zamonaviy interaktiv metodlardan foydalanishning muhim jihatlari ta'lim samaradorligiga erishishga etarlicha hissa qóshish bilan ahamiyatlidir. Bugungi kunga kelib interaktiv metodlarning kópgina turlari mavjud:

1. Aqloy hujum. Breynshtormin

2. Óyinli óqitish texnologiyasi

3. Jamoaviy óqitish usuli

4. Kichik guruhlarda ishlash metodi

5. Tarmoqlar metodi

6. 3×4 metodi

7. Blits óyini

8. Interv'yu metodi

9. Iearxiya metodi

10. Bumerang

11. Muloqot metodi

12. Zinama-zina texnologiyasi .Bu metodlarning ba'zilariga izoh berib ótish maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz.

“ZINAMA-ZINA” TEXNOLOGIYASI

Texnologiyaning tavsifi. Ushbu mashg'ulot talaba (yoki o'quvchi) larni o'tilgan yoki o'tilishi kerak bo'lgan mavzu bo'yicha yakka va kichik jamoa bo'lib fikrlash hamda xotirlash, o'zlashtirilgan bilimlarni yodga tushirib, to'plangan fikrlarni umumlashtira olish va ularni yozma, rasm, chizma ko'rinishida ifodalay olishga o'rgatadi. Bu texnologiya talaba (yoki o'quvchi) lar bilan bir guruh ichida yakka holda yoki guruhlarga ajratilgan holda yozma ravishda o'tkaziladi va taqdimot qilinadi. Texnologiyaning maqsadi. Talab(yoki o'quvchi)larni erkin, mustaqil va mantiqiy fikrlashga, jamoa bo'lib ishlashga, izlanishga, fikrlarni jamlab ulardan nazariy va amaliy tushuncha hosil qilishga, jamoaga o'z fikri bilan ta'sir eta olishga, uni ma'qullashga, shuningdek, mavzuning tayanch tushunchalariga izoh berishda egallagan bilimlarini qo'llay olishga o'rgatish. Texnologiyaning qo'llanishi: ma'ruza(imkoniyat va sharoit bo'lsa), seminar, amaliy va laboratoriya mashg'ulotlarida yakka tartibda yoki kichik guruhlarda o'tkazish hamda nazorat darslarida qo'llanilishi

mumkin. Mashg`ulotda qo`llaniladigan vositalar: A-3, A-4 formatlarda tayyorlangan (mavzuni ajratilgan kichik mavzuchalar soniga mos) chap tomoniga kichik mavzular yozilgan tarqatma materiallar, flomaster(yoki rangli qalam)lar. Mashg`ulotni o`tkazish tartibi:

- o`qituvchi talaba (yoki o`quvchi) larni mavzular soniga qarab 3-5kishidan iborat kichik guruhlarga ajratadi (guruhlar soni 4 yoki 5ta bo`lgani ma`qul);

- talaba(yoki o`quvchi)lar mashg`ulotning maqsadi va uning o`tkazilish tartibi bilan tanishtiriladi. Har bir guruhga qog`ozning chap qismida kichik mavzu yozuvi bo`lgan varaqlar tarqatiladi;

- o`qituvchi guruh a`zolarin tarqatma materialda yozilgan kichik mavzular bilan tanishishlarini va shu mavzu asosida bilganlarini flomaster yordamida qog`ozdagi bo`sh joyiga jamoa bilan birgalikda fikrlashib yozib chiqish vazifasini beradi va vaqt belgilaydi;

- guruh a`zolari birgalikda tarqatma materialda berilgan kichik mavzuni yozma(yoki rasm, yoki chizma) ko`rinishida ifoda etadilar. Bunda guruh a`zolari kichik mavzu bo`yicha imkon boricha to`laroq ma`lumot berishlari kerak bo`ladi.

- Tarqatma materiallar to`ldirilgach, guruh a`zolaridan bir kishi taqdimot qiladi. Taqdimot vaqtida guruhlar tomonidan tayyorlangan materialar, albatta, auditoriya(sinf) doskasiga mantiqan tagma-tag(zina shaklida) ilinadi;

- O`qituvchi guruhlar tomonidan tayyorlangan materiallarga izoh berib, ularni baholaydi va mashg`ulotni yakunlaydi.

Xulosa qilib aytganda, pedagogik yangilik – pedagogik faoliyatda ilgari ta`lim jarayonida bo`lgan o`zgarishlarni kiritish orqali ta`lim va tarbiyaning nazariya va amaliyotini boyitish va uni rivojlantiruvchi vositasidir. Darhaqiqat, zamonaviy pedagogik texnologiyalar ta`lim jarayonining unumdorligini oshiradi, o`quvchilarning mustaqil fikrlash jarayonini shakllantiradi, o`quvchilarda bilimga ishtiyoq va qiziqishni oshiradi, bilimlarni mustahkam o`zlashtirish, ulardan amaliyotda erkin foydalanish ko`nikma va malakalarini shakllantiradi. Bolaning tafakkuri endi shakllanib kelayotgan boshlang`ich sinflarda o`qituvchining mahorati, uning pedagogik texnologiyalarni ta`lim jarayoniga mohirona tadbiiq qila olishi, ta`limning yangi-yangi usul va metodlarini izlashi, pedagogik tajribalardan ijodiy foydalana olishi juda muhimdir.

ADABIYOTLAR:

1. Yo`ldoshev J., Yo`ldosheva F., Yo`ldosheva G. Interfaol ta`lim - sifat kafolati. - Toshkent, 2008.

2. A.Pirniyazova, Q.Pirniyazov, K.Bekniyazov. "Baslawish klaslarda ana tilin oqitiw metodikasi" .-Toshkent, 2018.